

N:o 29.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående disposition af kronolägenheten Halmstads slottsjord; gifven Stockholms slott den 27 januari 1899.

Till Halmstads slott disponerades redan under äldre tider viss jord såsom ladugård. Denna jord har enligt verkställda skiftesförrättningar blifvit förlagd i tre skiften, nemligen inegoskiftet, det s. k. utskiftet eller lägenheten Tyludden samt det s. k. framskiftet, beläget i sammanhang med inegojorden, hvarjemte slottsjorden tillagts andel i vissa samfälligheter. Från det område, som tillskiftats slottet, äfvensom från planen närmast sjelfva slottsbyggnaden hafva under årens lopp flere afsöndringar skett. Sålunda har Kongl. Maj:t dels genom nådigt bref den 4 januari 1855 medgifvit, att till plats för Hallands läns cellfängelse finge för alltid upplåtas en i inegoskiftets nordöstra hörn belägen jordrymd om $\frac{1}{2}$ tunnland, dels genom nådigt bref den 24 april 1863 tillåtit dylik upplåtelse från slottsträdgården af 2 qvadratref 78 qvadratstänger 23,5 qvadratfot mark till plats för nytt läroverkshus, dels ock enligt nådigt bref den 23 maj 1873 beviljat upplåtelse åt staden Halmstad af tomter, hörande till de forna fästningsverken omkring slottet, för anläggande af en strand- eller hamngata. Derjemte har kammarkollegium enligt utslag den 17 oktober 1864 till borgmästaren Th. Stockenberg på tjugu års tid från midfastan 1865 öfverlemnadt nyttjanderätten till ett intill planen för cellfängelset gränsande område om 1 tunnland 20 kappland, till hvilket område Stockenberg derefter genom

domänstyrelsens resolution den 6 juli 1883 mot viss årlig afgäld erhållit förlängd besittningsrätt till den 14 mars 1893.

Slottsajorden, som sedan lång tid tillbaka varit landshöfdingen i länet på lön indelad, uppläts med stöd af kongl. brefvet den 21 december 1871 af kammarkollegium enligt särskilda kontrakt den 16 december 1872 på arrende under tjugu år från midfastan 1873 i två särskilda lotter, af hvilka den ena omfattade inegoskiftet jemte det i sambruk dermed liggande framskiftet och den andra utmarksskiftet Tyludden. Från arrendet undantogos dock, förutom ofvan omförmälda dessförinnan upplätta jordstycken, den till flygsandsplantering använda, närmast hafvet belägna delen af framskiftet äfvensom slottstomten med park och trädgård, hvilka sistnämnda områden fortfarande äro landshöfdingen förbehållna.

Enligt kongl. bref den 13 september 1889 har slottsajorden i jordeboken afförts från Söndrums socken i Halmstads härad samt i judicielt, administrativt och ecklesiastikt hänseende förlagts till Halmstads stad; och har Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 4 mars 1892 förordnat, att utskiftet Tyludden vid arrendetidens utgång den 14 mars 1893 skulle ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Beträffande dispositionen från sistnämnda dag af den utaf inegoskiftet och framskiftet bildade arrendelotten jemte den till borgmästaren Stockenberg upplätta lägenheten, gjordes under år 1888 af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län hos domänstyrelsen framställning, huruvida icke, med afseende å egendomens belägenhet invid Halmstads stads bebyggda område, det vore för kronan fördelaktigast att vidtaga förfogande, hvarigenom densamma vid arrendetidens utgång kunde upplätas för annat ändamål än åkerbruk. Sedan i anledning häraf domänstyrelsen anmodat Kongl. Maj:ts befallningshafvande att i samband med då förestående arrendesuppskattning uppdraga åt förrättningsmännen att med biträde af särskildt tillkallad sakkunnig person upprätta förslag till egendomens disponerande på det för kronan fördelaktigaste sätt, afgafs, med ledning af en utaf förste landtmätaren A. Lekander år 1890 öfver slottsajorden upprättad karta med beskrifning, af förrättningsmännen förslag till egendomens disponerande på det sätt, att en del af slottsajorden skulle försäljas till tomter, en del användas till skogsplantering och återstoden, deri inbegripen den till Stockenberg upplätta lägenheten, utarrenderas i lotter. Detta förslag biträdades i hufvudsak af Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Emellertid hade stadsfullmäktige i Halmstad samt Stockenbergs sterbhusdelegare hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit att mot viss

erbjuden köpeskilling få inköpa delar af ifrågavarande egendom; och, sedan domänstyrelsen i ett den 3 mars 1893 afgifvet underdånigt utlåtande afstyrkt bifall till de underdåniga ansökningarna, men tillika hemställt, att, då det för kronan vore fördelaktigare, om egendomen för fullgod köpeskilling försålde, än om densamma fortfarande utarrenderades, och af stadsfullmäktiges underdåniga ansökning framginge, att Halmstads stad i en snar framtid nödgades förvärfa eganderätt till egendomen, styrelsen måtte erhålla bemyndigande att utarrendera slottsjorden på kortare tid, anbefalde Kongl. Maj:t den 24 mars 1893 domänstyrelsen att under en tid af fem år från den 14 mars 1894 fortfarande på arrende upplåta den utarrenderade delen af slottsjorden, hvarvid på domänstyrelsens pröfning finge ankomma, huruvida Stockenbergs sterbhusdelegare egde bibehålla nyttjanderätten till den af dem arrenderade lägenheten. I följd häraf har inegoskiftet jemte det i sambruk dermed liggande framskiftet, med undantag af flygsandsplanteringen, genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes kontrakt den 31 januari 1894 under benämningen Halmstads slottsjord utarrenderats under 5 år, räknade från den 14 mars samma år, till förre arrendatorn C. P. Johansson mot årlig afgäld af 3,100 kronor; och hafva i berörda kontrakt Stockenbergs sterbhusdelegare för samma tid erhållit betryggad besittningsrätt till det af dem innehafda området mot årlig afgäld till arrendatorn af 300 kronor.

För lägenheten Halmstads slottsjords disponerande efter den 14 mars 1899 har Kongl. Maj:ts befallningshafvande, på anmodan af domänstyrelsen, låtit underår 1896 verkställa arrende- och saluvärdering å lägenheten. Af instrumentet öfver denna förrättning har inhemtats, att lägenheten, som vore belägen mellan staden och dess hamn samt delvis gränsade till Nissaån, icke vore bebyggd med några kronan tillhöriga byggnader; att lägenhetens sammanlagda egoområde utgjorde 75 har 19,30 ar, deraf 6 har 31,20 ar tomter, 58 har 44,80 ar åker, 8 har 49,80 ar numera uppodlad ängsmark och 1 har 93,50 ar impediment; att åkerjorden bestode till omkring två tredjedelar af mullfattig fin sand, hvilken under torra somrar lemnade endast svag skörd, samt till ungefär en tredjedel af sandmylla på något fuktig, jernhaltig sandbotten; att det å ofvan omförmälda karta med litt. F betecknade jordområde, omfattande enligt den till kartan hörande beskrifningen 11 har 63,90 ar, bestode till största delen af flygsandsdrifva, i följd hvaraf detsamma icke vore tjenligt till åker och således hade ringa värde; att å lägenheten, hvars taxeringsvärde utgjorde 35,000 kronor, funnes 33 bebyggda mindre lägenheter, för hvilka arrendatorn egde uppbära i årlig afgäld tillsammans

1,638 kronor; samt att förrättningsmännen uppskattat lägenhetens saluvärde till 102,855 kronor 95 öre, i hvilket belopp likväl icke inginge värdet af det område om 1 har 80,10 ar, som å kartan upptagits för utvidgning af den från staden till hamnen ledande vägen äfvensom till gator vid framtida tomtreglering. Då statsverket enligt förrättningsmännens åsigt icke kunde påräkna större årlig inkomst genom lägenhetens utarrendering än 3,100 kronor, äfven om densamma blefve utarrenderad på längre tid, hafva förrättningsmännen ansett det vara för kronan fördelaktigast, om lägenheten blefve för ofvan angifna saluvärde afyttrad.

Med anledning af hvad sålunda blifvit ifrågasatt beträffande lägenheten Halmstads slottsajords framtida disposition har Kongl. Maj:ts befallningshafvande infortrat yttrande af domänintendenten G. Theorin, hvilken förordnats att från och med år 1897 uppehålla domänintendentsbefattningen i länet; och har bemälda domänintendent i afgifvet utlåtande anfört, att, då lägenheten ej ens under gynsam väderlek kunde lemna någon rikare afkastning och skörden under torra försomrar måste blifva ytterst ringa, jemväl domänintendenten ansåge det vara för kronan fördelaktigast, om lägenheten försåldes, hvarvid han dock ville erinra, att det skulle vara synnerligen olämpligt att under hand afyttra tomter till olika spekulanter, enär en nödvändig följd deraf blefve, att täckdikning med tegelrör måste på föranstaltande af kronan företagas, hvilket för kronan skulle medföra stora kostnader. Äfven om lägenheten komme att bibehållas i kronans ego, blefve sådan täckdikning dock förr eller senare erforderlig, enär de å lägenheten nu befintliga öppna diken dels gjorde det omöjligt att hålla jorden ren från s. k. qvickrot, dels upptoge för stor areal, dels ock vore alldeles otillfredsställande och otidsenliga. Möjligt vore visserligen, att högsta köpeskillingen för lägenheten kunde erhållas genom att utbjuda densamma till försäljning å offentlig auktion, men ur hygienisk synpunkt och med afseende å önskvärheten att ernå största möjliga trygghet mot eldfara, ansåge domänintendenten, att lägenheten borde i första hand hembjudas Halmstads stad. Vare sig nu försäljningen af lägenheten komme att ske på det ena eller andra sättet, borde dock enligt domänintendentens åsigt från försäljningen undantagas dels ett å den år 1890 upprättade kartan med litt. E betecknad område och dels ett å samma karta med blåa linier utprickadt angränsande område, hvilka båda områden utgjorde tillsammans 1 har 75,2 ar. Såväl länsresidenset som cellfängelset vore nemligen belägna omedelbart invid berörda områden och oberäknliga faror och svårigheter skulle kunna uppstå, om i närheten af dessa byggnader funnes upplag af ved och eldfarliga

oljor eller brädgårdar, hvilket allt, enligt domänintendentens förmenande, måste förutsättas kunna blifva fallet, om ifrågavarande jordområden komme i enskild mans ego. Vidare har domänintendenten föreslagit, att det å kartan med litt. F betecknade området om 11 har 63,9 ar måtte från försäljningen undantagas och ställas under skogsstatens omedelbara vård i och för skogsplantering.

Sedan instrumentet öfver den år 1896 hållna arrende- och salu- värderingen äfvensom domänintendenten Theorins berörda yttrande blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemnade till domänstyrelsen, samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande dervid i eget afgifvet yttrande, med biträdande af domänintendentens förslag, hemställt, att Halmstads slottsjord, med de af domänintendenten föreslagna undantag, måtte vardas till högsta möjliga pris försåld, hafva i särskilda till Kongl. Maj:t ingifna underdåniga ansökningar dels stadsfullmäktige i Halmstad gjort framställning om inköp af slottsjorden med vissa undantag, dels ock direktionen för lasarettet i Halmstad anhållit om rätt för Hallands läns landsting att få lösa vissa delar af samma lägenhet; och har domänstyrelsen erhållit nådig befallning att afgifva underdånigt utlåtande öfver berörda ansökningar.

Stadsfullmäktige i Halmstad hafva i förevarande underdåniga ansökning anhållit, att för stadens räkning måtte få inköpas kronolägenheten Halmstads slottsjord, deri inbegripet det med d 1 och d 2 å den af förste landtmätaren Lekander år 1890 upprättade kartan betecknade område, som dels arrenderats af afiidne borgmästaren Stockenberg, dels ock för närvarande vore uthyrdt till upplagsplats, men med utslutande af det i domänintendenten Theorins och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttranden öfver arrendeuppskattningen omförmälda, med blå linie å kartan utmärkta området midt för länsresidenset och läns-cellfängelset. Derjemte hafva stadsfullmäktige anhållit, att köpeskillingen för lägenheten måtte få bestämmas af uppskattningsnämnd, utsedd i den ordning, som vore stadgad för expropriation af jord för allmänt behof; att staden vid gäldandet af köpeskillingen måtte få åtnjuta samma lättnader, som vore vanliga vid kronojords försäljning till enskilda; samt att beträffande förhållandet till nuvarande lägenhetsinnehafvare å slottsjorden staden måtte erhålla samma rättigheter, som för närvarande tillkomme staten såsom jordegare, mot det att staden å sin sida iklädde sig kronans förbindelser i sagda hänseende och dervid särskildt förklara, att de innehafvare af å slottsjorden före år 1883 uppförda byggnader, som funnes upptagna å en den underdåniga ansökningen bilagd, den 7 september 1891 af dåvarande domänintendenten C. A. Claësson

upprättad förteckning, fortfarande skulle vara berättigade att under sin egen och hustrus lifstid bibehålla samma byggnader med tillhörande område mot erläggande inom januari månads utgång hvarje år till drätselkammaren af de afgifter, som funnes fastställda i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes arrendekontrakt om slottsajorden den 31 januari 1894, men utan rättighet för lägenhetsinnehafvarne att verkställa nybyggnad å de af dem disponerade områden.

I den underdåniga ansökningen hafva stadsfullmäktige till en början erinrat, hurusom stadsfullmäktige redan år 1891, i sammanhang med sin då gjorda underdåniga framställning att få tillösa sig en del af slottsajorden, fäst uppmärksamheten på de stora vådor, som för samhället kunde uppstå derigenom, att lägenhetens arrendatorer under loppet af senare årtionden upplåtit boningsplatser mot tomthyra åt en mängd personer, hvilka å dessa platser uppfört byggnader utan hänsyn till vare sig byggnads- eller helsovårdsstadgan; och hafva stadsfullmäktige vidare anfört, att ju längre detta oeffterrättighetstillstånd finge fortfara, desto svårare komme följderna deraf att blifva för staden. Enda utvägen att afhjelpa antydd missförhållande vore, att staden finge tillösa sig jorden, ordna gator, vatten- och afloppsledningar samt träffa aftal med husegarne, hvarigenom desse kunde komma i en tryggare ställning än den, hvori de nu befunne sig. De skäl, som åberopats för stadsfullmäktiges nyssnämnda, år 1891 gjorda framställning, hade under åren vunnit i styrka och ett ytterligare skäl hade nu tillkommit, som gjorde det för staden ännu mera önskvärdt att komma i besittning af jorden, nemligen bostadsbrist. År 1865 utgjorde stadens folkmängd endast 4,654 personer, men sedan dess hade densamma vunnit sådan tillökning, att folkmängden för närvarande öfverstege 14,000 personer; och som arbetarebostäder företrädesvis vore af behofvet påkallade, men staden icke kunde dertill upplåta lämpliga platser, behöfde staden för detta ändamål inköpa delar af slottsajorden. De kostnader, som staden för markens användande för det afsedda ändamålet finge vidkännas, nemligen för fyllningar, dränering samt ordnande af gator, vatten- och afloppsledningar, komme helt säkert att flerdubbla inköpssumman och kunde aldrig återvinnas genom försäljning af tomter, i synnerhet som tomtförsäljningen komme att försiggå så småningom under flere årtionden, hvaremot en stor del af nämnda utgifter måste göras genast och skulle jemte köpesumman tillskynda staden en årlig ränteförlust. Staden ville emellertid hellre bära denna förlust än de stora olägenheter, som vore att förvänta, derest området upplåtes åt enskilda till ett fortsatt okontrolleradt bebyggande. Af slottsajorden lämpade sig visserligen endast en mindre del att ingå i stadsplanen,

och det skulle fördenskull för staden vara fördelaktigast att inskränka sig till inköp af endast denna del, men, då den öfriga delen vore så godt som värdelös såsom åkerjord, och i följd deraf en blifvande arrendator icke skulle kunna bereda sig någon inkomst deraf på annat sätt, än genom att upplåta jorden till byggnader af sämsta beskaffenhet, hvilket staden till hvarje pris ville förekomma, måste staden sträcka sitt anbud till hela slottsjorden, med undantag dock af hvad Kongl. Maj:t pröfvade böra bibehållas för kronans eventuella behof.

Öfver denna underdåniga ansökning har domänstyrelsen inhemtat underdåniga utlåtanden från magistraten i Halmstad, vederbörande domänintendent och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, hvilka samtliga myndigheter tillstyrkt medgifvande för Halmstads stad att få inköpa slottsjorden. Beträffande åter de af stadsfullmäktige föreslagna villkoren för inköpet hafva domänintendenten och Kongl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatt, huruvida staden borde få komma i åtnjutande af den begärda lättnaden i betalningsvilkoren, enär denna förmån syntes vara afsedd för en annan klass af köpare än den, som staden kunde anses tillhöra.

I ofvan omförmälda, af direktionen för lasarettet i Halmstad gjorda underdåniga ansökning har direktionen anhållit, att, vare sig Halmstads slottsjord upplåtes till nämnda stad eller till någon annan, vid upplåtelsen måtte fästas det vilkor, att länets näst sammanträdande ordinarie landsting skulle, om landstinget så funne för godt, ega att inom viss tid och mot köpeskilling, som bestämdes i enlighet med föreskrifterna i kongl. förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866, tillösa sig två, lasarettet angränsande områden af slottsjorden om tillsammans 19,4 ar, hvilka områden å ett handlingarna i ärendet bilagdt, af lasarettsdirektionen med skrifvelse den 13 januari innevarande år till Kongl. Maj:ts befallningshafvande insändt utdrag af Lekanders karta öfver slottsjorden funnes utmärkta med blå linie. Till stöd för ansökningen har direktionen åberopat dels sanitära skäl, dels ock nödvändigheten att skydda lasarettet mot eldfara, hvarjemte framhållits, att, för den händelse lasarettet behöfde tillbyggas, ifrågavarande områden blefve för sådant ändamål nödvändiga; och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i afgifvet underdånigt utlåtande förklarar sig icke hafva något att erinra mot bifall till berörda underdåniga ansökning.

Domänstyrelsen har den 4 februari 1898 afgifvit underdånigt utlåtande öfver förevarande underdåniga ansökningar; och har styrelsen dervid i fråga om den framtida dispositionen af lägenheten Halmstads

slottsjord anfört, att, då lägenheten med afseende å dess beskaffenhet icke lämpade sig att allt framgent bibehållas såsom jordbruksegendom, lägenhetens försäljning ju förr desto hellre vore önskvärd; och som de i stadsfullmäktiges underdåniga ansökning anförda, af de lokala myndigheterna icke bestridda skäl för lägenhetens upplåtande åt staden syntes styrelsen beaktansvärda, samt dertill komme, att köpesumman vore afsedd att bestämmas i enlighet med föreskrifterna i gällande expropriationslag, hvarigenom statsverket med visshet kunde påräkna en köpeskillning, som fullt motsvarade lägenhetens värde, hade styrelsen icke något att erinra mot bifall till stadsfullmäktiges underdåniga ansökning att få inköpa lägenheten.

Hvad anginge de i den underdåniga ansökningen ifrågasatta villkor, hvarunder inköpet skulle ske, förestälde sig domänstyrelsen, att med stadsfullmäktiges framställning om medgifvande för staden att vid gäldande af köpeskillingen få åtnjuta samma lättnader, som vore vanliga vid kronojords försäljning till enskilda, åsyftades det i kongl. brefvet den 29 maj 1874 angående försäljning af åtskilliga mindre kronolägenheter intagna stadgande, att köpare af dylika lägenheter egde att inbetala köpeskillingen under loppet af sex år med en sjettedel årligen. Med erinran att detta stadgande sedermera tillämpats vid försäljningar af kronoegendomar, hvilkas arrenden icke öfverstege 500 kronor, har domänstyrelsen anfört, att, ehuru de stora utgifter utöfver jordlösen, staden skulle komma att få vidkännas för markens dränering, gators ordnande med mera, talade för en dylik förmåns beviljande, styrelsen likväl, enär af de lokala myndigheternas yttrande syntes framgå, att denna lättnad vid köpeskillingens erläggande vore obehöflig, saknade anledning att till ansökningen i denna del tillstyrka bifall.

Domänstyrelsen har vidare erinrat, hurusom Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 18 maj 1888 förordnat, att, då styrelsen vid pröfning af arrendeförslag å kronoegendom, som blifvit efter 1889 års början uppgjordt, funne lägenhetsinnehafvare, som å egendomen bebodde honom själf tillhöriga, före den 1 januari 1883 uppförda byggnader, kunna utan men för egendomens skötsel vid lägenheten bibehållas, styrelsen skulle ega bland arrendevilkoren intaga sådana bestämmelser, hvarigenom lägenhetsinnehafvaren och hans hustru förbehölles att mot utgörande till arrendatorn af afgäld, som i sammanhang härmed af styrelsen blefve fastställd, kvarbo å lägenheten till arrendeperiodens slut, om de så länge lefde och styrelsen ej under arrendetiden på grund af deras uppförande eller underlåtenhet att utgöra afgälden funne anledning dem genom uppsäg-

ning från lägenheten skilja. Det vore synbarligen detta stadgande, som legat till grund för stadsfullmäktiges i den underdåniga ansökningen framställda förslag beträffande stadens blifvande rättigheter och skyldigheter mot nuvarande lägenhetsinnehafvare och särskildt förbindelsen, att de innehafvare af å slottsjordens före år 1883 uppförda byggnader, som funnes upptagna å förre domänintendenten Claëssons ofvan omförmälda förteckning, skulle under egen och hustrus lifstid få bibehålla samma byggnader med tillhörande område.

Då i det område, som stadsfullmäktige önskade exproprieras, inginge jemväl den jordrymd om 19,4 ar, som direktionen för Halmstads lasarett ansett vara behöfligt för lasarettets behof, har domänstyrelsen, med förordande af lasarettsdirektionens underdåniga ansökning, föreslagit, att det ytterligare vilkor måtte fästas vid bifall till stadsfullmäktiges ansökning, att staden skulle vara skyldig att till lasarettet afstå omförmälda 19,4 ar mot enahanda ersättning, som staden, vid expropriationen för dess räkning, kunde varda ålagdt att för samma område till kronan erlægga.

På grund af nådig befallning har jemväl fångvårdsstyrelsen afgifvit underdånigt utlåtande i detta ärende; och har styrelsen, med framhållande af vigten att skydda cellfängelset mot fara för eldsolycka från angränsande område samt att vid behof i framtiden af byggnader för fängelset ega tillgång till välbelägna tomter, vidare anfört, att för tillgodoseende af berörda önskemål det område af slottsjordens, Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit att undantaga från försäljningen, vore alltför knappt beräknadt; att, på sätt den af Lekander upprättade kartan utvisade, fängelsets för fångpersonalen afsedda promenadgårdar sträckte sig med sina plank i södra delen af fängelseområdet nästan ända fram till den del af slottsjordens, som skulle komma att försäljas; att fängelset alltså, för den händelse den å södra sidan angränsande marken bebygdes eller användes till upplag, fortfarande skulle blifva utsatt för enahanda fara för eldsolycka, som man genom det föreslagna undantaget afsett att afvända; att, då en blifvande tillbyggnad af fängelset, hvilket i sin norra del inrymde tingslokal och ekonomilägenheter samt i den södra delen fängceller, ej kunde ske åt annat håll än söder, åt hvilken sida jemväl fånggårdarne fortfarande måste vara förlagda, en begränsning af kronans mark på det sätt, Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit, skulle lägga afgjort hinder i vägen för en dylik tillbyggnad; samt att beträffande platsen för uppförande af en erforderlig ansedd

vaktbetjentsbyggnad, hvilken i anseende till markens sankta beskaffenhet ej kunde läggas å den östra åt Nissaån vettande delen af fängelseområdet, dylik plats visserligen kunde beredas å kronans mark på andra sidan vägen vester om fängelset, men att det i allt fall syntes vara ändamålsenligast att härför använda den med fängelseområdet omedelbart sammanhängande marken söder om fängelset. Vidare har styrelsen fäst uppmärksamheten derå, att slottsjordens försäljning i hela den utsträckning, Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt, skulle medföra, utom ofvanberörda följder, jemväl den stora olägenheten, att fängelset beröfvades utväg att skydda sig mot störande inverkan från grannskapet å den afyttrade marken omedelbart utanför dess fånggårdar. Då det således vore i fångvårdens intresse synnerligen angeläget, att för kronans räkning bibehölles tillräcklig mark söder om fängelset utanför den å Lekanders karta med blått streckade linien, har fångvårdsstyrelsen ansett ändamålsenligast, om det område, som af denna orsak blefve, utöfver hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit, undantaget från den ifrågasatta försäljningen, komme att omfatta hela den utanför samma blå linie befintliga delen af den å kartan med rödt d 1 betecknade figur, hvilken till den 14 mars 1899 vore upplåten åt borgmästaren Stockenbergs sterbhusdelegare.

I underdånig skrifvelse den 4 december nästlidet år har slutligen direktionen för lasarettet i Halmstad, med anmälan att Hallands läns senast församlade landsting godkänt direktionens redan vidtagna åtgärder för beredande af tillfälle för landstinget att för lasarettets räkning förvärfva det i direktionens förenämnda underdåniga ansökning omförmälda område af slottsjorden samt bemyndigat direktionen att vidtaga ytterligare åtgärder för sagda områdes förvärfvande, anhållit, att, vare sig försäljning af slottsjorden komme till stånd eller ej, det måtte varda landstinget medgifvet att till sig lösa samma område mot köpeskilling bestämd i enlighet med föreskrifterna i kongl. förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit vill Kongl. Maj:t, som den 6 maj 1898 anbefalt domänstyrelsen att, i afvaktan på ärendets slutliga afgörande, låta utarrendera ifrågavarande lägenhet under en tid af ett år från den 14 mars 1899, härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

att den för statsverkets räkning utarrenderade kronolägenheten Halmstads slottsjord — med undantag af dels den å ofvan omförmälda af förste landtmätaren Lekander år 1890 upprättade karta öfver lägenheten

med litt. E angifna mark jemte det derintill liggande, å samma karta med blå streckning begränsade område, dels ock hela den söder om sistnämnda område befintliga del af den å kartan med d 1 utmärkta egofigur — må till staden Halmstad försäljas mot köpeskilling, som skall på stadens bekostnad bestämmas i den ordning, som i kongl. förordningen den 14 april 1866 är föreskrifven i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt under vilkor i öfrigt,

att lägenheten må af staden tillträdas den 14 mars 1900, vid hvilken tid staden inträder i de rättigheter och skyldigheter gent emot lägenhetens arrendator, som tillkomma kronan;

att köpeskillingen skall erläggas vid tillträdet och af staden till landtränteriet i länet inbetalas;

att nuvarande innehafvare af byggnader å den till staden upplåtna delen af slottsjoorden skola vara berättigade att bibehålla samma byggnader jemte till dem hörande jordområden, en hvar lägenhetsinnehafvare under hans och hans hustrus lifstid, derest han till staden inom utgången af januari månad hvarje år erlägger den årliga afgift, som för lägenheten är bestämd i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes om slottsjoordens utarrendering den 31 januari 1894 upprättade kontrakt, samt staden icke på grund af lägenhetsinnehafvarens uppförande eller underlåtenhet att utgöra berörda afgift finner skäl att honom genom uppsägning från lägenheten skilja; egande lägenhetsinnehafvare icke utan medgifvande af staden å lägenheten uppföra nybyggnad; samt

att, derest Hallands läns landsting sist inom tre månader efter afslutandet af landstingets näst härefter infallande ordinarie sammanträde derom hos staden framställer yrkande, staden skall vara skyldig att till länets lasarett afstå det å förenämnda, af lasarettsdirektionen företedda utdrag af Lekanders karta med blått utmärkta område om 19,4 ar af egofiguren d 2, mot det att landstinget för området till staden erlägger enahanda köpeskilling, som staden enligt expropriationsnämndens beslut skall till kronan erlägga för detsamma; skolande dock, om staden så påfordrar, landstinget, derest det vill begagna sig af lösningsrätten, vara skyldigt att till sig lösa jemväl återstoden af den å Lekanders karta med d 2 betecknade egofigur;

viljande Kongl. Maj:t tillika föreslå Riksdagen att medgifva, att köpeskillingen för ifrågavarande kronolägenhet må, på samma sätt som köpeskillingarne för försålda mindre kronolägenheter, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts,

Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

G U S T A F.

Er. Gust. Boström.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kongl.
Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 27 januari 1899.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHJELM,
              WIKBLAD,
              friherre RAPPE,
              ANNERSTEDT,
              VON KRUSENSTJERNA,
              CLAËSON,
              DYRSSEN.

Tillförordnade chefen för finansdepartementet, herr statsministern
Boström föredrog slutligen:

Särskilda till Kongl. Maj:t ingifna underdåniga ansökningar, deri
— sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län i skrifvelse
till domänstyrelsen angående dispositionen af den genom Kongl. Maj:ts
befallningshafvandes kontrakt den 31 januari 1894 på fem år från den
14 derpåföljde mars för statsverkets räkning utarrenderade kronolägen-
heten Halmstads slottsjord, i anslutning till ett af domänintendenten
G. Theorin afgifvet yttrande, föreslagit, att nämnda lägenhet måtte
varda till högsta möjliga pris försåld med tillträdesrätt för köpare vid
arrendetidens utgång den 14 mars 1899, dock med undantag af, bland
annat, ett å en af förste landtmätaren A. Lekander år 1890 öfver lägen-
heten upprättad karta med litt. E betecknad område jemte derintill

liggande mark, som begränsades af en å samma karta med blå streckning utmärkt linie — dels stadsfullmäktige i Halmstad gjort framställning att för stadens räkning få inköpa ifrågavarande lägenhet, deri inbegripet ett med d 1 och d 2 å ofvannämnda karta betecknad område, men med uteslutande af berörda med blå linie å samma karta angifna område, dels ock direktionen för lasarettet i nämnda stad anhållit, att, vare sig slottsjorden upplättes till staden eller till någon annan, vid upplåtelsen måtte fästas det vilkor, att länet näst sammanträdande ordinarie landsting skulle ega att inom viss tid och mot köpeskilling, som bestämdes i enlighet med föreskrifterna i nådiga förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866, till sig lösa två lasarettet angränsande områden af slotts-jorden om tillsammans 19,4 ar, hvilka områden å ett handlingarna i ärendet bilagdt, af lasarettsdirektionen med skrifvelse den 13 januari 1898 till Kongl. Maj:ts befallningshafvande insändt utdrag af Lekanders karta öfver slotts-jorden funnes utmärkta med blå linie;

öfver hvilka ansökningar infor dradt underdånigt utlåtande afgifvits ej mindre af domänstyrelsen, som dervid öfverlemnade inhemtade yttranden af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, än äfven af fångvårdsstyrelsen, hvarefter lasarettsdirektionen inkommit med en ytterligare skrift i ämnet.

Sedan tillförordnade departementschefen erinrat, att Kongl. Maj:t den 6 maj 1898 anbefalt domänstyrelsen att, i afvaktan på ärendets slutliga afgörande, låta utarrendera ifrågavarande lägenhet under en tid af ett år från den 14 mars innevarande år, tillstyrkte statsrådet, att Kongl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

att den för statsverkets räkning utarrenderade kronolägenheten Halmstads slottsjord — med undantag af dels den å ofvan omförmälda af förste landtmätaren Lekander år 1890 upprättade karta öfver lägenheten med litt. E angifna mark jemte det derintill liggande å samma karta med blå streckning begränsade område, dels ock hela den söder om sistnämnda område befintliga del af den å kartan med d 1 utmärkta egofigur — finge till staden Halmstad försäljas mot köpeskilling, som skulle på stadens bekostnad bestämmas i den ordning, som i nådiga förordningen den 14 april 1866 vore föreskrifven i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt under vilkor i öfrigt,

att lägenheten finge af staden tillträdas den 14 mars 1900, vid hvilken tid staden inträdde i de rättigheter och skyldigheter gent emot lägenhetens arrendator, som tillkomme kronan,

att köpeskillingen skulle erläggas vid tillträdet och af staden till landtränteriet i länet inbetalas,

att nuvarande innehafvare af byggnader å den till staden upplåtne delen af slottsajorden skulle vara berättigade att bibehålla samma byggnader jemte till dem hörande jordområden, en hvar lägenhetsinnehafvare under hans och hans hustrus lifstid, derest han till staden inom utgången af januari månad hvarje år erlade den årliga afgift, som för lägenheten vore bestämd i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes om slottsajordens utarrendering den 31 januari 1894 upprättade kontrakt, samt staden icke på grund af lägenhetsinnehafvarens uppförande eller underlåtenhet att utgöra berörda afgift funne skäl att honom genom uppsägning från lägenheten skilja; egande lägenhetsinnehafvare icke utan medgifvande af staden å lägenheten uppföra nybyggnad; samt

att, derest Hallands läns landsting sist inom tre månader efter afslutandet af landstingets näst härefter infallande ordinarie sammanträde derom hos staden framstälde yrkande, staden skulle vara skyldig att till länets lasarett afstå det å förenämnda, af lasarettsdirektionen företedda utdrag af Lekanders karta med blått utmärkta område om 19,4 ar af egofiguren d 2, mot det att landstinget för området till staden erlade enahanda köpeskilling, som staden enligt expropriationsnämndens beslut skulle till kronan erlägga för detsamma; skolande dock, om staden så påfordrade, landstinget, derest det ville begagna sig af lösningsrätten, vara skyldigt att till sig lösa jemväl återstoden af den å Lekanders karta med d 2 betecknade egofigur;

hemställande statsrådet tillika, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva, att köpeskillingen för ifrågavarande kronolägenhet finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronolägenheter, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Hvad statsrådet sålunda tillstyrkt behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Richard Hägglöf.